

Aanvullend onderzoek naar diverse soorten aan de Zuidbuitenpoldersekade 1-3 in Dordrecht

Definitief

Januari 2023
P22-056 / W2227
Auteur: E.W.H. Huibregtse

NWC Advies
078-6213921
info@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Aanvullend onderzoek naar diverse soorten aan de Zuidbuitenpoldersekade 1-3 in Dordrecht

Definitief

Aanvullend onderzoek naar diverse soorten aan de Zuidbuitenpoldersekade 1-3 in Dordrecht

Opdrachtgever: Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Uitvoering: NWC advies

Veldwerk: A. Haan, D.J. de Jong, E. van der Keur, J. Klute, E. Kok, J. Lips, N. van Pelt, M. van Rijnen, K. Smets & T. Urbanus

Samenstelling: E.W.H. Huibregtse

Foto's: NWC Advies; Google Maps Streetview

Aanvullend onderzoek naar diverse soorten aan de Zuidbuitenpoldersekade 1-3 in Dordrecht [Samenst.: Huibregtse, E.W.H.] [Foto's: NWC advies; Google Maps Streetview]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/ NWC.

Trefw.: Wet natuurbescherming, vleermuizen, huismussen, gierzwaluwen, Zuidbuitenpoldersekade, Dordrecht

P22-056 / W2227

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, Januari 2023

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving	9
3	Wettelijk kader	11
4	Methode	15
5	Resultaten	17
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	21

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 2: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

Soort(groep)	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Verstoring van niet essentieel foerageergebied.	Zorgplicht.
Vogels vaste verblijfplaats	Vernietiging van verblijfplaatsen van vogels met een vaste verblijfplaats. Aantasting of verstoring van de functionele leefomgeving en foerageergebied van vogels met een vaste verblijfplaats.	Zorgplicht. Huismusnesten moeten ongeschikt gemaakt worden, daarnaast moeten er alternatieve nesten worden aangeboden tussen september en februari. Hier is een ontheffing voor nodig. Buiten het broedseizoen werken, kan dit niet dan moet er een broedvogelcheck voor de start van de werken worden uitgevoerd.

1. Inleiding

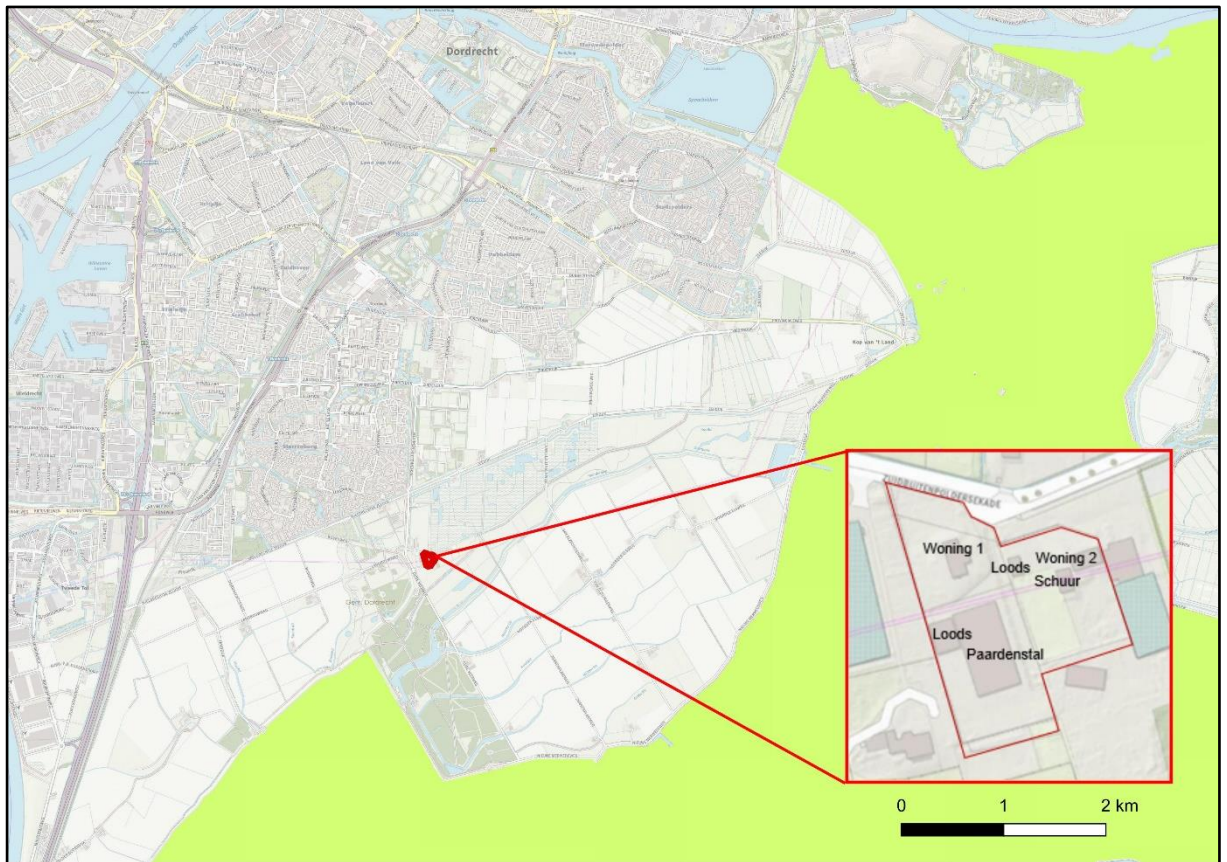
Er zijn plannen om van de percelen 348, 483 en 345, gelegen aan de Zuidbuitenpoldersekade 1-3 in Dordrecht de bestemming te wijzigen van 'wonen' naar 'recreatie'. De percelen 348 en 483 krijgen de aanduiding 'paardenweide', hierdoor wordt het hobbymatig houden van paarden en pony's en het bezit van een stal van 100m² toegestaan. Perceel 345 krijgt de aanduiding 'tuincentrum' zoals het perceel wat hiernaast ligt. Hier zijn een hoveniersbedrijf en tuincentrum met showtuinen en workshops toegestaan. De bestaande woningen, de loods ten oosten van woning 1 en de schuur worden gesloopt, de paardenstal en de loods naast de paardenstal blijven staan. De geplande werkzaamheden kunnen van invloed zijn op de aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied.

De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) gevraagd aanvullend onderzoek uit te voeren naar diverse soorten binnen het plangebied.

2. Gebiedsbeschrijving

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied betreft de percelen 348, 483 en 345, gelegen aan de Zuidbuitenpoldersekade 1-3 in Dordrecht (provincie Zuid-Holland) (figuur 1). Het plangebied bevindt zich in het zuiden van Dordrecht naast de Nieuwe Dordtse Biesbosch. Het gebied bestaat uit een erf met twee woonhuizen, een paardenstal, twee loodsen en een schuur. De gebouwen zijn omgeven met bomen waaronder Zwarte els (*Alnus glutinosa*), Kers (*Prunus*) en naaldbomen. Dichte bosschages in de vorm van struiken en hagen zijn hier ook aanwezig. Aan de overkant van de Zuidbuitenpoldersekade bevindt zich een sloot met water.

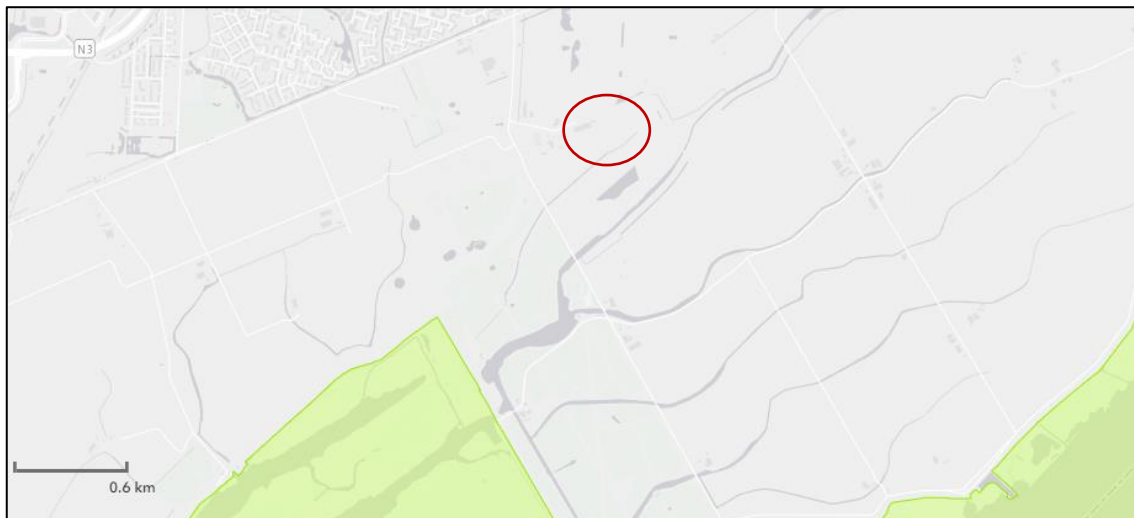

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omlijnd).

Beschermde gebieden

Het plangebied bevindt zich op ongeveer 1 kilometer afstand van Natura 2000-gebied 'Biesbosch', (figuur 2). Vanwege de voorgenomen plannen worden er geen significant nadelige effecten verwacht op de habitattypen en instandhoudingsdoelstellingen van deze Natura 2000-gebieden als gevolg van verstoring door geluid, verstoring door licht en andere storingsfactoren.

Het plangebied bevindt zich niet in het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Hierdoor is een toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent het NNN niet nodig.

Figuur 2: Ligging van het plangebied (rode cirkel) ten opzichte van Natura 2000-gebied 'Biesbosch' (groen gearceerd)

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. In dit geval is alleen soortbescherming aan de orde.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1 op de volgende pagina).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel A opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Soorten Europese Vogelrichtlijn en Europese Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

4. Methode

Uit de eerder uitgevoerde quickscan is gebleken dat de voorgenomen bestemmingswijziging mogelijk effect heeft op verblijfplaatsen van beschermde vleermuizen en vogels met vaste verblijfplaats. Voor deze soortgroepen is een methode uitgewerkt voor de inventarisatie.

Vleermuizen

Bij vleermuizen zijn, behalve de dieren zelf, ook de verblijfplaatsen, de vliegroutes en het jachtgebied beschermd. NWC advies werkt volgens het meest recente vleermuisprotocol (2021). De twee woningen, twee loodsen, paardenstal en schuur zijn geschikt als verblijfplaatsen van vleermuissoorten als de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), Laatvlieger (*Serotinus*) en de Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*). Dit is vastgesteld door middel van vijf veldbezoeken. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tussen 20 mei en 8 september 2022. Met behulp van batdetectors (type Pettersson D-1000, D-240x en Anabat Scout) zijn de waargenomen vleermuizen gedetermineerd. Gezien de omvang van het plangebied is elke ronde met meerdere personen uitgevoerd.

Tabel 1: Weersomstandigheden, start- en eindtijden en de tijd van zonsondergang (ZO) per veldbezoek.

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Windkracht (Bft)	Neerslag	Start	Eind	ZO
20-05-2022	11	5/8	1	Geen	03:30	05:45	21:34
07-06-2022	16	6/8	1	Geen	21:50	00:20	21:56
12-07-2022	22	1/8	1	Geen	21:55	00:20	21:57
19-08-2022	19	2/8	2	Geen	20:50	00:15	20:56
08-09-2022	15	6/8	2	Geen	20:10	23:15	20:12

De gegevens over de weersomstandigheden zijn ter plaatse gemeten of ingeschat door de waarnemer(s). De inventarisaties zijn in de avond. De waarnemer(s) waren zodanig gepositioneerd dat de mogelijke verblijfplaatsen zichtbaar waren, waarmee voldaan is aan het vleermuisprotocol 2021.

Voor de inventarisaties is gebruik gemaakt van heterodyne batdetectors (type Pettersson D-1000X, Pettersson D-240X en Anabat Scout). Met behulp van deze batdetectors zijn de waargenomen vleermuissoorten op naam gebracht en is voldaan aan het vleermuisprotocol (2021).

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. Doordat het plangebied geschikt is als vaste verblijfplaats en functionele leefomgeving voor de Huismus en/of de Gierzwaluw. Hiervoor is de mogelijke functies van het plangebied voor deze soorten nader onderzocht. Voor dit onderzoek is de methode uit de kennisdocumenten van de Huismus en de Gierzwaluw van BIJ12 zoveel mogelijk aangehouden. Kennisdocumenten geven onder andere per soort aan hoeveel veldbezoeken nodig zijn en in welke perioden deze veldbezoeken uitgevoerd dienen te worden. Voor de Huismus zijn twee gerichte veldbezoeken uitgevoerd in de periode van 13 april tot en met 28 april 2022. Voor de Gierzwaluw zijn drie gerichte veldbezoeken uitgevoerd in de periode van 7 juni tot en met 12 juli (tabel 2). De veldbezoeken hebben minstens een uur voor zonsondergang plaats gevonden.

Tabel 2 weersomstandigheden, start- en eindtijden en zonsondergang tijdens vogeltellingen.

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Windkracht (Bft)	Neerslag	Start	Eind	ZO	Diersoort
13-04-2022	18	4/8	2	Geen	13:30	15:15	-	Huismus
28-04-2022	9	1/8	2	Geen	08:30	09:45	-	Huismus
07-06-2022	16	6/8	1	Geen	20:40	22:30	21:56	Gierzwaluw
28-06-2022	22	5/8	2	Geen	21:00	22:45	22:04	Gierzwaluw
12-07-2022	22	1/8	1	Geen	21:00	22:30	21:57	Gierzwaluw

5. Resultaten

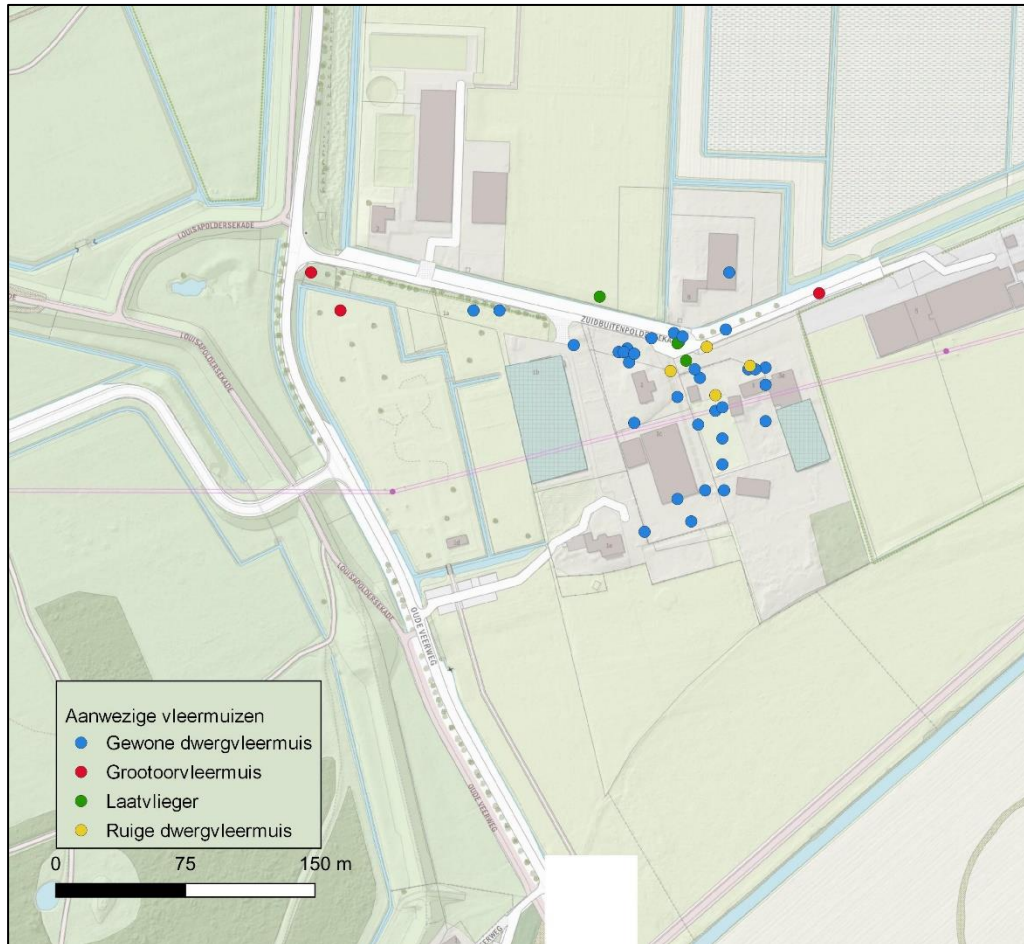
Vleermuizen

Tijdens de inventarisaties zijn individuen van de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), Laatvlieger (*Serotinus*) en de Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) waargenomen binnen het plangebied (tabel 3).

Gedurende de inventarisatierondes zijn er geen vleermuizen aangetroffen die vanuit de aanwezige panden zijn uitgevlogen of ingevlogen. Tijdens de veldbezoeken zijn vleermuizen foeragerend en overvliegend aangetroffen.

Tabel 3: Vleermuiswaarnemingen binnen het plangebied.

Datum	Soort	Aantal	Gedrag
20-05-2022	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend, vlakbij woning 2 en schuur
07-06-2022	Gewone dwergvleermuis	4	Overvliegend en foeragerend
12-07-2022	Gewone dwergvleermuis	6	Foeragerend, vlakbij de loods en de paardenstal
	Gewone grootoorvleermuis	1	Foeragerend, vlakbij de loods en de paardenstal
	Laatvlieger	3	Foeragerend, vlakbij de loods en de paardenstal
19-08-2022	Gewone dwergvleermuis	7	Foeragerend, vlakbij woning 1
	Laatvlieger	2	Overvliegend, vlakbij woning 1
08-09-2022	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend, vlakbij woning 1
	Ruige dwergvleermuis	4	Overvliegend, vlak bij woning 2 en schuur

Figuur 3: Vleermuiswaarnemingen in het plangebied.

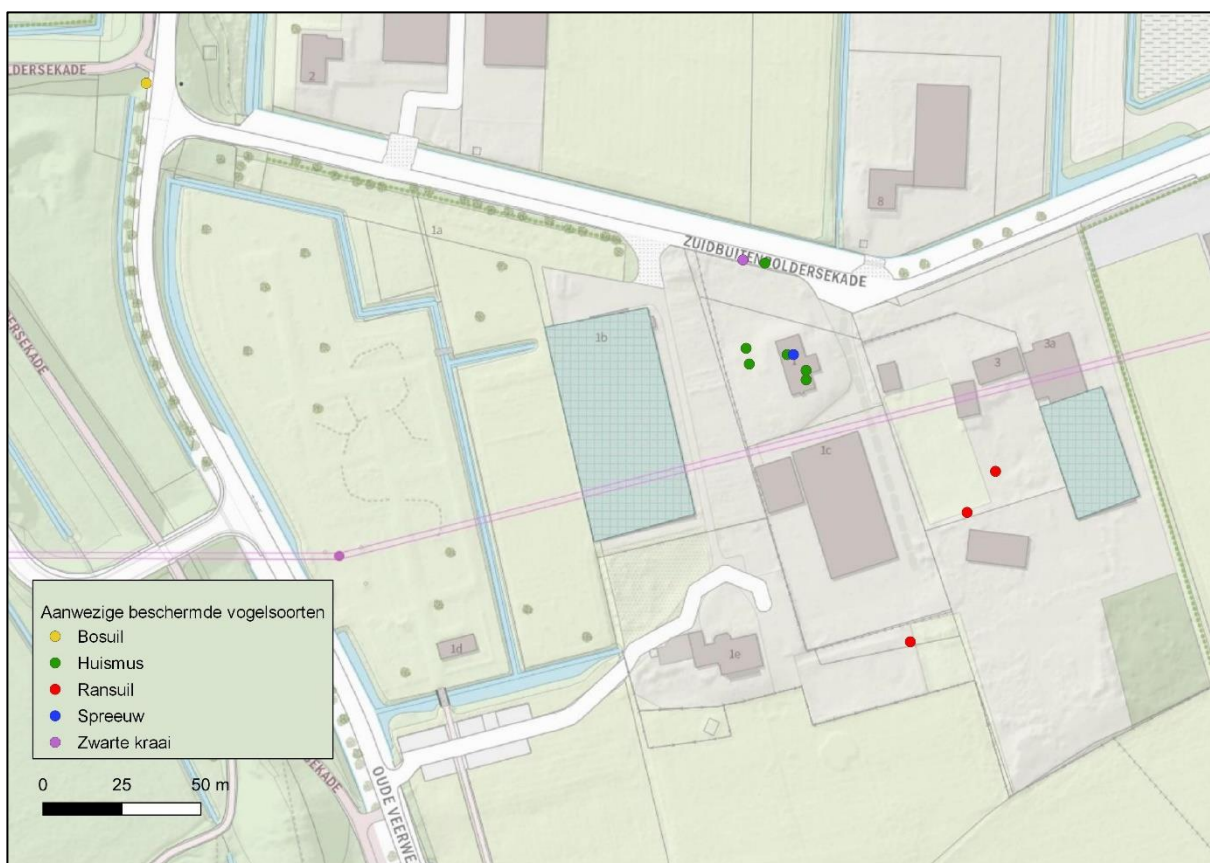
Vogels met een vaste verblijfplaats

Gedurende de veldbezoeken zijn er geen gierzwaluwen aangetroffen binnen het plangebied. Er zijn meerdere huismussen aangetroffen (al roepend) in het struweel en de Hazelaar aan de noordwest kant van woning 1. Daarnaast zijn er nog huismussen aangetroffen op het dak van woning 1. Op 13 april is een Spreeuw aangetroffen, die onder de dakpannen vandaan kwam van woning 1. Op 28 april is er een actief Zwarte kraaiennest aangetroffen. Figuur 4 geeft een duidelijk overzicht weer waar dit nest zich bevindt (paarse punt). Er zijn tijdens de veldbezoeken meerdere ransuilen aangetroffen. Deze waren naar elkaar aan het roepen. Zij worden aangeduid met een rode punt in figuur 4.

Tabel 4: Vogels met een vaste verblijfplaats waarnemingen in het plangebied.

Datum	Soort	Aantal	Gedrag
13-04-2022	Huismus	5	Roepend op het dak, roepend in haagstruweel
	Spreeuw	1	Kwam onder de dakpan vandaan
28-04-2022	Huismus	11	Groep huismussen, roepend in haagstruweel en hazelaar.
	Zwarte kraai	1	Actief Zwarte kraaiennest
07-06-2022	Ransuil	1	Jong, roepend binnen het plangebied
28-06-2022	Ransuil	2	Jonge ransuilen, roepend binnen het plangebied
12-07-2022	Bosuil	1	Zittend op verkeersbord, buiten het plangebied

Figuur 4 geeft een overzicht welke vogelsoorten waar zijn aangetroffen in het plangebied. Alleen de Bosuil valt buiten het plangebied.

Figuur 4: Vogels met een vaste verblijfplaats waarnemingen in het plangebied.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

6.1 Effecten

Vleermuizen

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen uit- of invliegende vleermuizen aangetroffen dus kan gesteld worden dat de panden niet gebruikt worden als verblijfplaats.

De voorgenomen bestemmingswisseling van het pand binnen het plangebied heeft geen negatief effect voor de vleermuizen.

Vogels met vaste verblijfplaats

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen gierzwaluwen aangetroffen. Daarentegen zijn er wel groepen huismussen aangetroffen. De bestemmingswisseling van het pand binnen plangebied zal een negatief effect hebben op de vogels met een vaste verblijfplaats.

6.2 Verplichtingen

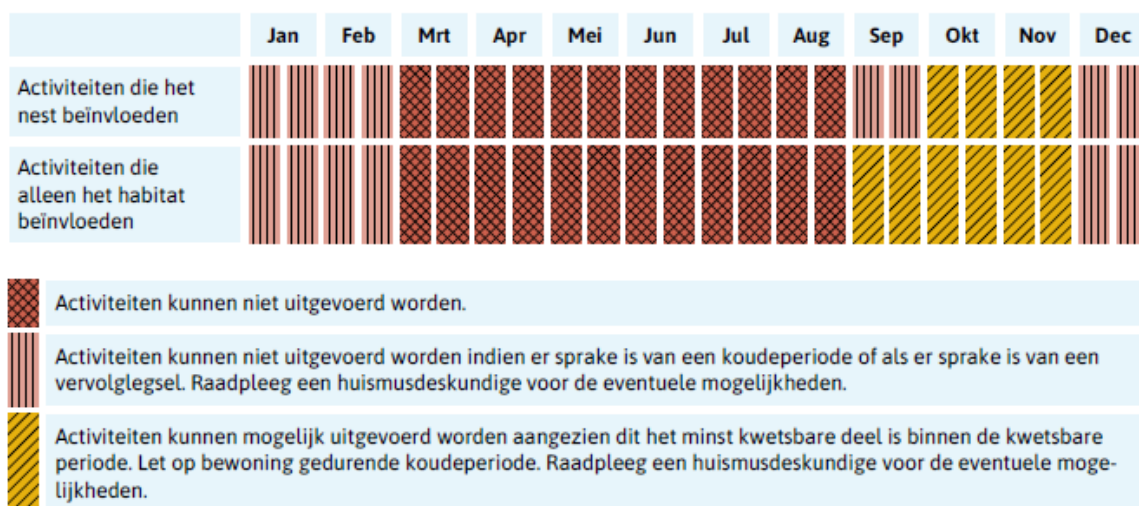
Vleermuizen

Uit onderzoek is gebleken dat de aangetroffen vleermuizen het plangebied gebruiken als foerageergebied. Er zijn ten aanzien van de aanwezige vleermuizen hebben geen verdere verplichtingen dan de zorgplicht van toepassing (zie hoofdstuk 6.4.).

Vogels met vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats zijn het hele jaar beschermd en de nesten zijn beschermd zolang ze in gebruik zijn, dit komt vaak overeen met het broedseizoen (maart-augustus). De aanwezigheid van broedactiviteit is leidinggevend, vanaf het moment dat de vogels een nest maken tot aan het moment dat de jongen het nest verlaten. De sloop/verbouwingen mogen niet uitgevoerd worden als de nesten in gebruik zijn. Als er toch gewerkt wilt worden tijdens het broedseizoen, dan zal er een broedvogelcheck voor de start van de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd.

Nesten van de Huismus moeten ongeschikt gemaakt en teruggedraaid worden op alternatieve plekken. Drie maanden voorafgaand aan de start van de werkzaamheden moeten de nesten ongeschikt zijn gemaakt en alternatieve plekken toegewezen zijn. Tussen 1 maart en 31 augustus mogen de nesten niet ongeschikt gemaakt worden. Van september tot en met februari mogen de nesten ongeschikt gemaakt worden. Figuur 5 geeft een overzicht weer wanneer de nesten het beste ongeschikt gemaakt kunnen worden en alternatieve nesten mogen worden aangeboden. Om dit uit te kunnen voeren is een ontheffing nodig.

Figuur 5: Huismus overzicht wanneer activiteiten wel en niet mogen worden uitgevoerd.

6.3 Aanbevelingen

Vleermuizen

Om de vleermuizen in hun natuurlijk gedrag zo min mogelijk te verstoren wordt aangeraden om de sloop/verbouwingen overdag plaats te laten vinden. Daarnaast wordt aanbevolen om te werken buiten de kwetsbare periode van de Gewone dwergvleermuis, Grootoorvleermuis, Laatvlieger en de Ruige dwergvleermuis (15 april tot en met 15 oktober).

Vogels met vaste verblijfplaats

Om de vogels met een vaste verblijfplaats in hun natuurlijke gedrag zo min mogelijk te verstoren wordt er aangeraden om tussen oktober – november de nesten van de Huismus ongeschikt te maken, deze periode is het minst kwetsbare deel binnen de kwetsbare periode.

6.4 Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;

- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen (maart - augustus) uitgevoerd;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren wordt er zo min mogelijk verlichting gebruikt, wordt er gebruik gemaakt van rode verlichting en zijn de lichtbronnen naar beneden gericht;
- Waar nodig kan er gebruik gemaakt worden van ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden voor bijvoorbeeld het herkennen van een beschermde plant, het aanwijzen van een exacte locatie van een nest, groei-, of rustplaats, het op juiste wijze plaatsen of verwijderen van amfibieschermen, nestkasten, etc..

Referenties

Database NWC
Kennisdocumenten

Websites:

www.pdok.nl

www.natura2000.nl

www.ravon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vleermuis.net

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paar-verblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waartussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- Indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- Indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- Er sprake is van een kraamkolonie;
- Er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- Er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- De gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten ervoor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins tijdig op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- Niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- Vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 2: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).

3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huismus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Gauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenavk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>